

OBIECTUL JURIDIC SPECIAL AL INFRAȚIUNILOR PREVĂZUTE LA ART. 238 DIN CODUL PENAL

Andrei STRATAN

Doctorand, Școala Doctorală în Științe Juridice, Universitatea de Stat din Moldova,
Chișinău, Republica Moldova

e-mail: andrei.stratan95@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-1590-7209>

În prezentul demers științific este analizat obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute la art.238 din Codul penal al Republicii Moldova. Se arată că obiectul juridic principal al infracțiunilor prevăzute la art.238 Codul penal al Republicii Moldova este raportat la fapta prejudiciabilă. În opoziție, obiectul juridic secundar este raportat la urmarea prejudiciabilă. La identificarea conținutului obiectului juridic principal al infracțiunilor prevăzute la art.238 Codul penal al Republicii Moldova trebuie să se țină cont (i) de calitatea victimei acestor fapte penale și, implicit, (ii) de sfera lor de activitate. Se relevă că, întrucât obiectul protecției penale este opus faptei infracționale, la determinarea obiectului juridic principal al infracțiunilor prevăzute la art.238 Codul penal al Republicii Moldova, trebuie să se puncteze pe ordinea legală de obținere a creditului, a împrumutului, a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare. Se demonstrează că în ipoteza dobândirii prin înșelăciune a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare făptuitorul, de facto, atentează asupra patrimoniului victimei drept valoare socială fundamentală. Se relevă că obiectul juridic secundar al infracțiunilor stipulate la art.238 Codul penal al Republicii Moldova reiese din conținutul obiectului juridic generic al infracțiunilor contra patrimoniului.

Cuvinte-cheie: obiect juridic, relații sociale, credit, împrumut, înșelăciune.

SPECIAL LEGAL OBJECT OF THE CRIMES PROVIDED IN ART. 238 OF THE CRIMINAL CODE

In this scientific approach is carried out the special legal object of the crimes provided in art. 238 of the Criminal Code of the Republic of Moldova. It is stated that the main legal object of the crimes provided in art. 238 of the Criminal Code of the Republic of Moldova is related to the prejudicial act. In opposition, the secondary legal object is related to the prejudicial consequence. When identifying the content of the main legal object of the crimes provided in art. 238 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, account must be taken of (i) the quality of the victim of these criminal offences and, implicitly, (ii) their scope of activity. It is revealed that, since the object of criminal protection is opposed to the criminal act, when determining the main legal object of the crimes provided in art. 238 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, must be scored on the legal order of obtaining the credit, loan, insurance compensation or indemnity. It is demonstrated that in the case of fraudulent acquisition of the insurance compensation or indemnity, the perpetrator de facto attacks the victim's patrimony as a fundamental social value. It is revealed that the secondary legal object of the crimes stipulated in art. 238 of the Criminal Code of the Republic of Moldova emerges from the content of the generic legal object of crimes against patrimony.

Keywords: legal object, social relations, credit, loan, fraud.

L'OBJET JURIDIQUE SPÉCIAL DES CRIMES PRÉVUS À L'ART. 238 DU CODE PÉNAL

Dans cette approche scientifique, l'objet juridique spécial des infractions prévues à l'article 238 du Code pénal de la République de Moldova est analysé. Il est indiqué que l'objet juridique principal des infractions visées à l'article 238 du Code pénal de la République de Moldova est lié à l'acte préjudiciable. Lors de l'identification du contenu de l'objet juridique principal des infractions prévues à l'article 238 du Code pénal de la République de Moldova, il faut tenir compte (i) de la qualité de la victime de ces actes criminels et, implicitement, (ii) leur champ d'activité. Il est révélé que, puisque l'objet de la protection pénale s'oppose à l'acte criminel, lors de la détermination de l'objet juridique principal des crimes prévus à l'article 238 du Code pénal de la République de Moldova, l'ordre juridique d'obtention de crédit, de prêt ou de compensation/indemnité d'assurance. Il est démontré qu'en cas d'acquisition frauduleuse de l'indemnité ou de l'compensation d'assurance, l'auteur porte de facto atteinte au patrimoine de la victime en tant que valeur sociale fondamentale. Il ressort que l'objet juridique secondaire des délits visés à l'article 238 du Code pénal de la République de Moldova découle du contenu de l'objet juridique générique des délits contre le patrimoine.

Mots-clés: objet juridique, relations sociales, crédit, prêt, fraude.

НЕПОСРЕДСТВЕННЫЙ ОБЪЕКТ ПРЕСТУПЛЕНИЙ, ПРЕДУСМОТРЕННЫХ СТАТЬЕЙ 238 УГОЛОВНОГО КОДЕКСА

В данной научной статье анализируется непосредственный объект преступлений, предусмотренных статьей 238 Уголовного кодекса Республики Молдова. Утверждается, что основной непосредственный объект преступлений, предусмотренных статьей 238 Уголовного кодекса Республики Молдова, связан с совершением деяния. Дополнительный объект преступлений связан с причинением вреда. При определении основного непосредственного объекта преступлений, предусмотренных статьей 238 Уголовного кодекса Республики Молдова, необходимо учитывать (i) потерпевшего от этих преступных деяний и, косвенно, (ii) их сфера деятельности. Выявлено, что, поскольку объект уголовной защиты противопоставляется преступному деянию, при определении основного непосредственного объекта преступлений, предусмотренных статьей 238 Уголовного кодекса Республики Молдова, должен быть выделен правовой порядок получения кредита, займа, компенсации или страхового возмещения. Показано, что в случае мошеннического получения компенсации или страхового возмещения, виновный фактически покушается на имущество потерпевшего как фундаментальную социальную ценность. Выявлено, что дополнительный объект преступлений, предусмотренных статьей 238 Уголовного кодекса Республики Молдова, вытекает из содержания родового правового объекта преступлений против собственности.

Ключевые слова: юридический объект, общественные отношения, кредит, ссуда, мошенничество.

Introducere

La art.238 din Codul penal al Republicii Moldova (în continuare – CP RM [1]) este prevăzută răspunderea penală pentru dobândirea creditului, împrumutului sau a despăgubirii/indemnizației de asigurare prin înșelăciune.

Fiecărei infracțiuni îi corespunde un anumit obiect juridic special. Acesta este reprezentat de (i) valoarea socială concretă vătămată sau periclitată prin săvârșirea unei infracțiuni concrete, precum și

de (ii) relațiile sociale formate și dezvoltate în legătură cu această valoare socială.

Ca și conținut, obiectul juridic special se desprinde din obiectul juridic general, generic și de subgrup. Cel mai mult însă, acesta corelează cu obiectul juridic generic, și, în special, cu obiectul juridic de subgrup.

Totodată, delimitarea infracțiunilor cu același obiect juridic de subgrup se face anume în baza obiectului juridic special. Tot în funcție de conținutul

obiectului juridic special sunt dissociate infracțiunile similare, inclusiv cele cu obiect juridic generic sau cu obiect juridic de subgrup diferit.

Metodologia de cercetare folosită

În prezentul articol au fost folosite diverse metode, inerente unei cercetări în domeniul juridic. Astfel, au fost uzitate următoarele metode: metoda empirică (în procesul realizării studiului jurisprudențial efectuat în materia răspunderii pentru dobândirea prin înșelăciune a creditului, a împrumutului sau a despăgubirii/indemnizației de asigurare); metoda comparativă (în procesul comparării punctelor de vedere teoretice avansate, precum și în procesul comparării pozițiilor judiciare expuse pe marginea unor cauze penale vizând infracțiunile prevăzute la art.238 CP RM); metoda logică (în procesul argumentării unor puncte de vedere personale cu ocazia interpretării unor texte de lege înscrise la art.238 CP RM) etc.

Expunerea conținutului de bază

1. Conținutul obiectului juridic special al infracțiunilor stipulate la art.238 CP RM, *lato sensu*, derivă din relațiile sociale cu privire la economia națională, și *stricto sensu*, reiese din relațiile sociale aferente activității de acordare și de obținere a creditelor, a împrumuturilor, a despăgubirilor sau a indemnizațiilor de asigurare, precum și activității de utilizare a mijloacelor din împrumuturile interne sau din fondurile externe.

Până a trece la identificarea *in concreto* a conținutului obiectului juridic special al infracțiunilor examinate, vom sublinia un alt aspect, și anume, aspectul privind structura acestuia.

În doctrină [2, p.359] se enunță că infracțiunile prevăzute la art.238 CP RM sunt pluriobiectuale. În teoria dreptului penal [3, p.3; 4, p.206; 5, p.79; 6, p.76; 7, p.72; 8, p.46; 9, p.57; 10, p.45] se precizează că obiectul juridic special al acestor infracțiuni are caracter complex. O.V. Finoghenova încearcă să ex-

plice de ce aceste infracțiuni au un caracter complex: „Obiectul juridic special al acestor infracțiuni au un caracter complex, deoarece prin săvârșirea acestor fapte se atentează, concomitent, asupra mai multor tipuri de relații sociale [11, p.17]”.

Generaliter, infracțiunea se consideră ca având un obiect juridic special complex, *inter alia*, atunci când prin săvârșirea unei singure acțiuni sau inacțiuni, cauzatoare de consecințe prejudiciabile, sunt vătămate două sau mai multe valori sociale și relații sociale aferente acestora.

În speță, prin săvârșirea faptei prejudiciabile, soldate cu cauzarea unor daune victimei, sunt lezate două tipuri de relații sociale. Corespunzător, identificăm un *obiect juridic special principal*, și un *obiect juridic special secundar*.

Obiectul juridic principal reiese din obiectul juridic generic și obiectul juridic de subgrup al infracțiunii, comparativ cu obiectul juridic secundar care, nu implică, necesarmente, o asemenea derivație. G.Pavliuc enunță, just: „în cazul infracțiunilor pluriobiectuale, este obligatoriu ca obiectul juridic principal să se afle într-o relație de derivație descendentă cu obiectul juridic generic [12, p.62]”. Regula enunțată este respectată și în cazul infracțiunilor specificate la art.238 CP RM, fapt de care ne vom convinge *infra*.

În ceea ce privește obiectul juridic secundar al infracțiunii, de regulă, acesta se află în legătură organică cu un alt obiect juridic generic, decât cu cel din care derivă obiectul juridic principal. Și această regulă este sesizată în cazul infracțiunilor examinate.

D.Ursu menționează: „conținutul obiectului juridic special poate fi desprins din descrierea faptei incriminate, din cerința producerii unei urmări prejudiciabile [...] [13, p.75]”.

La caz, obiectul juridic principal al infracțiunilor investigate este raportat la fapta prejudiciabilă. În opoziție, obiectul juridic secundar este raportat la urmarea prejudiciabilă.

În cele ce urmează vom încerca să stabilim conținutul celor două categorii ale obiectului juridic special.

2. Obiectul juridic principal. În opinia autorului polonez K.Mucha, prin incriminarea faptelor specificate la art.297 din Codul penal (articol similar celui supus analizei) se asigură corectitudinea și fiabilitatea în domeniul acordării și utilizării creditelor, împrumuturilor bănești, garanțiilor și a altor instrumente financiare destinate unui scop economic specific [14, p.126].

Întâlnim și alte opinii referitoare la conținutul obiectului juridic principal al acestor infracțiuni: „relațiile sociale ce asigură funcționarea normală a sistemului financiar-creditar [9, p.19]”; „relațiile sociale formate în legătură cu realizarea principiului buneii-credințe a subiecților activității economice [15, p.127]”; „relațiile sociale cu privire la sistemul financiar al statului, precum și la ordinea de creditare a cetățenilor și a persoanelor juridice [16, p.50; 17, p.124]”; „relațiile sociale referitoare la starea de protecție a sferei financiar-creditară [18, p.145]”; „relațiile sociale apărute între organizația de creditare și solicitantul de credit, ordinea de obținere și rambursare a creditului obținut [19, p.98]”; „relațiile sociale din sfera activității de creditare a băncilor și a altor organizații de creditare [20, p.45; 21, p.33-34]”; „relațiile sociale din sfera activității financiare a băncilor și a altor creditori [22, p.7]”; „relațiile sociale cu privire la ordinea stabilită de finanțare și creditare a subiecților [23, p.222]”.

Observăm că multe din tezele doctrinare expuse *supra* scot în evidență sfera creditară ca fiind aferentă relațiilor sociale de bază lezate prin săvârșirea infracțiunilor analizate. Totuși, remarcăm că aceste concepții sunt evocate pe marginea unui cadru incriminator diferit (*i.e.* rus). Acestea nu concordă cu cadrul incriminator consemnat la art.238 CP RM. Amintim că, începând cu anul 2014 în sfera relațiilor sociale de bază lezate prin săvârșirea faptei prejudi-

ciabile au fost incluse și cele aferente activității de obținere a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare. Evident, cea din urmă sferă se deosebește de sfera creditară, concretizată în obținerea de credite sau de împrumuturi.

În consecință, nu împărtășim nici acele abordări doctrinare care, la relevarea obiectului juridic principal al infracțiunilor analizate, pun accentul pe relațiile sociale aferente activității bancare. Bunăoară, D.M. Dugricilova susține că obiectul juridic principal al acestor infracțiuni îl formează „relațiile sociale din sfera funcționării normale a sistemului bancar și a acordării creditelor de către bănci [24, p.21]”. Analogic se expune U.V. Pașințeva, arătând că obiectul juridic principal îl reprezintă „relațiile sociale cu privire la creditarea bancară, ca formă a activității de întreprinzător [25, p.9]”. Și alți autori punctează că prin această infracțiune se atentează asupra ordinii de funcționare a băncii [26, p.46].

Subliniem că, în postura de victimă a infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM pot apărea nu doar băncile, ci și alte entități, așa ca: organizațiile financiare nebankare, asociațiile de economii și împrumut, asigurătorul. Relațiile sociale aferente obținerii creditului din contul unor instituții bancare (categorie a instituțiilor financiare), practic, în exclusivitate, puteau fi lezate, în mod prioritar, doar până la intervenția Legii Republicii Moldova pentru modificarea și completarea unor acte legislative, nr.180 din 25.07.2014 (în continuare – Legea RM nr.180/2014 [27]). Până atunci, în calitate de victimă a infracțiunii specificate la art.238 CP RM figura doar instituția financiară. Din momentul intrării în vigoare a Legii RM nr.180/2014 cercul victimelor acestor infracțiuni a fost lărgit.

Conchidem că, la identificarea conținutului obiectului juridic principal al infracțiunilor analizate trebuie să se țină cont (*i*) de calitatea victimei acestor fapte penale și, implicit, (*ii*) de sfera lor de activitate.

În opinia unor autori, obiectul juridic principal al acestor infracțiuni îl reprezintă „relațiile sociale din sfera creditării [28, p.12; 15, p.127; 29, p.11]”. Dintr-o perspectivă, această abordare este una mult prea largă, întrucât vizează nu doar obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM, ci și a altor infracțiuni legate de creditare, *i.e.* a celor specificate la art.239 CP RM. Din altă perspectivă, așa cum am notat mai sus, această abordare limitează cercul relațiilor sociale vătămate doar la cele aferente activității de creditare. Aceste considerente ne impun să nu împărtășim respectiva optică.

În altă privință, R.V. Markizov este de părere că obiectul juridic special al infracțiunilor suspuse cercetării îl formează „interesele protejate de lege ale creditorilor (statului, persoanelor juridice sau fizice) [30, p.9]”. Un punct de vedere similar îl are M.A. Kostiuenco [31, p.25].

Și aceste aserțiuni doctrinare suscită o doză de reticență. În primul rând, este neclară sfera intereselor creditorilor care ar putea fi afectată prin săvârșirea faptei infracționale. Reiterăm că aceasta trebuie să privească activitatea de acordare și de obținere a creditelor, a împrumuturilor, a despăgubirilor sau a indemnizațiilor de asigurare. În al doilea rând, suntem în dezacord cu afirmația că „interesele persoanei” formează conținutul obiectului juridic special. În acest sens, în doctrină au fost aduse suficiente argumente conform cărora „interesul nu constituie obiect al apărării penale, ci un element structural al acestuia [2, p.81]”.

În altă ordine de idei, autorul E.N Bulîcev susține că „conținutul acestor incriminări protejează ordinea stabilită de acordare a creditului [32, p.57]. Analogic se pronunță I.Z. Fiodorov [33, p.140] și N.A. Sultanova [34, p.47].

Se impun câteva precizări în legătură cu această teză doctrinară. O primă precizare rezidă în concretizarea categoriilor de bunuri ce pot fi dobândite prin săvârșirea infracțiunilor specificate la art.238 CP

RM. Or, tocmai în corelație cu acestea este identificat și obiectul protecției penale. Reieșind din varianta în vigoare a normelor incriminatoare consemnate la art.238 CP RM, constatăm că conținutul obiectului juridic special principal trebuie să-l formeze atât relațiile sociale aferente obținerii unui credit, cât și cele aferente obținerii unui împrumut, unei despăgubiri sau unei indemnizații de asigurare.

Mai venim cu o altă precizare: prin săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM se atentează asupra relațiilor sociale referitoare la *obținerea* în condiții de legalitate a creditului, a împrumutului etc., ci nu la relațiile sociale cu privire la *acordarea* creditului, împrumutului etc. (așa cum susțin autorii sus-citați). Cele din urmă relații sociale sunt lezate prin săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art.239 CP RM, *i.e.* atunci când sunt încălcate regulile de *acordare* a creditului, împrumutului etc.

Are dreptate N.M. Zolotova când menționează că obiectul juridic special al infracțiunilor investigate îl constituie „relațiile sociale formate în legătură cu obținerea mijloacelor financiare [35, p.9]”.

Asemănător opinează și S.Prodan: „obiectul juridic specific al infracțiunii de dobândire a creditului prin înșelăciune îl formează relațiile sociale cu privire la obținerea creditului [36, p.128]”. Desigur, acest punct de vedere este în consonanță cu vechiul conținut incriminator. Este însă, remarcabil faptul, că evidențiază corect relațiile sociale lezate, din perspectiva subiectului ce atentează infracțional.

Totuși, accepțiunea doctrinară enunțată comportă o carență. Aceasta nu specifică modul de obținere a creditului. Întrucât obiectul protecției penale este opus faptei infracționale, considerăm necesar ca la determinarea obiectului juridic principal al infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM, să se puncteze pe *ordinea legală* de obținere a creditului, a împrumutului, a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare. O atare specificare regăsim în punctul de vedere aparținându-i lui V.Stati: „obiectul juri-

dic principal [al infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM] îl constituie relațiile sociale cu privire la obținerea legală a creditului, a împrumutului sau a despăgubirii/indemnizației de asigurare [5, p.79]”. Similar se expune S.Brînza [2, p.359], deși în contextul vechii dispoziții legale (*i.e.* atunci când doar creditul apărea pe post de bun obținut în rezultatul săvârșirii infracțiunii). Într-o speță practică instanța a motivat în felul următor asupra lipsei obiectului infracțiunii imputate inculpatului: „în acțiunile inculpatului lipsește obiectul juridic special al infracțiunii imputate care, în mod normal, îl constituie relațiile sociale cu privire la obținerea legală a creditului [37]”.

Ținând cont de opiniile doctrinare expuse mai sus, dar și având în vedere cadrul incriminator de ultimă oră, prevăzut la art.238 CP RM, concluzionăm că, *de lege lata*, în postura de obiect juridic principal al infracțiunilor examinate apar relațiile sociale privitoare la ordinea legală de obținere a creditelor, a împrumuturilor, a despăgubirilor sau a indemnizațiilor de asigurare, apărute împotriva prezentării unor informații false.

Totuși, considerăm cu neputință, ca prin obținerea prin înșelăciune a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare să se atenteze infracțional asupra relațiilor sociale privitoare la ordinea legală de obținere a acestor mijloace.

Amintim că obiectul juridic principal trebuie să derive din obiectul juridic generic. Notăm că în ipoteza dobândirii prin înșelăciune a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare făptuitorul, *de facto*, atentează asupra patrimoniului victimei drept valoare socială fundamentală. Din acest motiv am și propus reamplasarea acestei fapte în conținutul Capitolului VI din partea specială a Codului penal. Corespunzător, în fapt, în ipoteza dobândirii prin înșelăciune a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare obiectul juridic special al acestei fapte ar trebui să derive din relațiile sociale cu privire la patrimoniul persoanei.

În aceste condiții, amplasând greșit, respectiva faptă, în textul legii penale, este redat, în egală măsură, greșit, obiectul atentării infracționale.

În consecință, reiterăm poziția noastră, de reasezare corectă, în textul legii penale, a faptei de dobândire prin înșelăciune a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare.

3. Obiectul juridic secundar. În continuare, vom stabili care relații sociale sunt protejate, în plan secundar, prin incriminarea faptelor de dobândire prin înșelăciune a creditului, a împrumutului, a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare.

V.V. Stepanova susține că infracțiunile respective sunt atribuite în categoria celor îndreptate spre protecția proprietarilor de organizații creditare [38, p.116]. Să sugereze oare autorul că prin săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM, în plan secundar, este ținut patrimoniul victimei?

Mult mai explicit se pronunță alți autori [9, p.57; 29, p.11; 11, p.17; 34, p.47], afirmând că în calitate de obiect juridic secundar al acestor infracțiuni evoluează relațiile sociale cu privire la patrimoniul victimei.

Însă, și această aserțiune doctrinară nu este lipsită de neajunsuri. Aceasta deoarece, autorii acestei teze, suprapun practic, obiectul juridic secundar al acestor fapte penale cu conținutul obiectului juridic generic al tuturor infracțiunilor contra patrimoniului.

Este adevărat că obiectul juridic secundar al infracțiunilor stipulate la art.238 CP RM reiese din conținutul obiectului juridic generic al infracțiunilor contra patrimoniului. În acest sens, am și arătat că, de regulă, conținutul obiectului juridic secundar al unei infracțiuni nu se află în derivație organică cu conținutul obiectului juridic generic al respectivei fapte penale. În cele mai dese cazuri, obiectul juridic secundar decurge din conținutul unei alte valori sociale fundamentale (alta, decât cea care marchează obiectul juridic generic al acestei infracțiuni). Tocmai o asemenea stare a lucrurilor atestăm și în cazul

infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM. Totuși, obiectul juridic secundar al acestor infracțiuni, deși derivă din relațiile sociale cu privire la patrimoniul persoanei, nu se poate suprapune cu cele din urmă relații sociale. Or, între obiectul juridic special al unei infracțiuni (inclusiv cel secundar) și obiectul juridic generic există o relație de tipul parte-întreg. Partea nu se suprapune cu întregul. Partea este un fragment din tot întregul. În consecință, este mult prea generală aprecierea relațiilor sociale cu privire la patrimoniul victimei în calitate de obiect juridic secundar al infracțiunilor examinate.

Privitor la conținutul obiectului juridic secundar al infracțiunilor cercetate, susținem următorul punct de vedere, exprimat în doctrina autohtonă: „obiectul juridic secundar îl formează relațiile sociale cu privire la posesia asupra creditului, a împrumutului sau a despăgubirii/indemnizației de asigurare [5, p.79]”.

Deci, nu relațiile sociale cu privire la patrimoniul victimei, ci relațiile sociale cu privire la *posesia* mijloacelor financiare reprezentând un credit, un împrumut, o despăgubire sau o indemnizație de asigurare, formează conținutul obiectului juridic secundar al infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM.

Constatăm că, prezența obiectului juridic secundar, în conținutul infracțiunilor analizate, este desprins din existența urmării prejudiciabile – semn obligatoriu. Cauzând un prejudiciu victimei, făptuitorul atentează asupra relațiilor sociale cu privire la posesia de către victimă a mijloacelor financiare reprezentând un credit, un împrumut, o despăgubire sau o indemnizație de asigurare. Astfel, „ulterior comiterii infracțiunii de către făptuitor, victimei îi este îngădită posibilitatea de a-și exercita posesiunea asupra creditului, a împrumutului sau a despăgubirii/indemnizației de asigurare [39, p.164]”.

În lipsa urmării prejudiciabile nu învederăm un obiect secundar al protecției penale. O asemenea situație era prezentă în vechiul conținut incriminator. Mai exact, componența infracțiunii prevăzute la

art.238 CP RM era formală, urmarea prejudiciabilă nefiind semn obligatoriu. În aceste condiții, obiectul apărării penale era unul simplu, fiind format din relațiile sociale cu privire la ordinea legală de obținere a creditelor. Ulterior, prin Legea Republicii Moldova pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova, nr.277 din 18.12.2008 [40] componența de infracțiune a fost transformată din formală în materială. În conținutul componenței de infracțiune a fost inclusă urmarea prejudiciabilă sub forma „daunelor în proporții mari”. Din acel moment, obiectul protecției penale a căpătat un caracter complex. Din acel moment, relațiile sociale cu privire la posesia asupra mijloacelor financiare reprezentând un credit, au fost incluse în conținutul componenței de infracțiune.

Într-o speță, instanța a punctat (din punctul nostru de vedere, eronat) că obiectul juridic secundar al infracțiunii imputate inculpatei îl formează „relațiile sociale cu privire la posesia asupra creditului de către inculpată [41]”. Accentuăm că, prin săvârșirea infracțiunilor de la art.238 CP RM nu este prejudiciat solicitantul de credit/împrumut ori solicitantul despăgubirii sau a indemnizației de asigurare. Prin aceste infracțiuni sunt aduse atingere relațiilor sociale aferente instituției financiare, organizației de creditare nebanară, asociației de economii și împrumut sau asigurătorului. De fapt, solicitantul de credit/împrumut sau solicitantul despăgubirii sau a indemnizației de asigurare apare în postura de subiect al acestor infracțiuni. În același timp, e cu neputință ca subiectul infracțiunilor examinate să evolueze și în postura de victimă.

Privitor la conținutul obiectului juridic secundar al infracțiunilor supuse cercetării, identificăm și alte abordări doctrinare: „interesele patrimoniale ale creditorilor [28, p.12; 42, p.158; 35, p.9; 21, p.34]”; „interesele economice ale creditorilor [43, p.50; 17, p.124]”; „interesele patrimoniale ale organizațiilor de creditare sau ale statului [18, p.146]”. Remarcăm

că aceste accepțiuni nu diferă substanțial de cele relevate *supra*. Totuși, observăm că autorii acestor teze pun în vizor „interesele victimei”, ci nu „relațiile sociale” lezate, atunci când încearcă să reliefeze obiectul protecției penale. Accentuăm repetat că, interesele persoanei nu pot forma conținutul obiectului apărării penale. Valorile sociale și relațiile sociale formate în jurul acestora pot forma, în exclusivitate, conținutul obiectului protecției penale.

Autorii ucraineni A.Baida și O.Sklezi afirmă că pe post de obiect juridic secundar al acestor infracțiuni apar atât interesele creditorilor, cât și drepturile acestora [23, p.222]. Precizăm că dreptul subiectiv este doar o parte a relației sociale. Legea penală apără relații sociale, ci nu drepturi subiective, întrucât „un drept subiectiv nu se pierde în lipsa exercitării lui [2, p.69]”. Relațiile sociale însă, de fiecare dată sunt vătămate prin săvârșirea faptei infracționale.

4. Consemnăm că sub tiparul art.238 CP RM sunt reunite două infracțiuni în variantă-tip. Corespunzător, fiecare dintre aceste două infracțiuni posedă un obiect juridic special distinct. Or, nu există infracțiuni având același obiect juridic special. Constatăm că caracterul distinctiv al obiectului atentării este desprins din conținutul diferit al urmării prejudiciabile.

Așadar, în cazul infracțiunii stipulate la alin.(1) art.238 CP RM obiectul protecției penale îl formează (i) relațiile sociale privitoare la ordinea legală de obținere a creditelor, a împrumuturilor, a despăgubirilor sau a indemnizațiilor de asigurare, apărute împotriva prezentării unor informații false și (ii) relațiile sociale cu privire la posesia, de către victimă, a mijloacelor financiare reprezentând un credit, un împrumut, o despăgubire sau o indemnizație de asigurare, *apărute împotriva cauzării unor daune în mărime mai mare sau egală cu 500 u.c.*

Iar în cazul infracțiunii prevăzute la alin.(2) art.238 CP RM obiectul protecției penale îl formează (i) relațiile sociale privitoare la ordinea legală de

obținere a creditelor, a împrumuturilor, a despăgubirilor sau a indemnizațiilor de asigurare, apărute împotriva prezentării unor informații false și (ii) relațiile sociale cu privire la posesia, de către victimă, a mijloacelor financiare reprezentând un credit, un împrumut, o despăgubire sau o indemnizație de asigurare, *apărute împotriva cauzării unor daune în proporții deosebit de mari.*

Concluzii

Conținutul obiectului juridic special al infracțiunilor stipulate la art.238 CP RM, *lato sensu*, derivă din relațiile sociale cu privire la economia națională, și *stricto sensu*, reiese din relațiile sociale aferente activității de acordare și de obținere a creditelor, a împrumuturilor, a despăgubirilor sau a indemnizațiilor de asigurare, precum și activității de utilizare a mijloacelor din împrumuturile interne sau din fondurile externe.

Obiectul juridic principal al infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM este raportat la fapta prejudiciabilă. În opoziție, obiectul juridic secundar este raportat la urmarea prejudiciabilă.

La identificarea conținutului obiectului juridic principal al infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM trebuie să se țină cont (i) de calitatea victimei acestor fapte penale și, implicit, (ii) de sfera lor de activitate.

Prin săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM se atentează asupra relațiilor sociale referitoare la *obținerea* în condiții de legalitate a creditului, a împrumutului etc., ci nu la relațiile sociale cu privire la *acordarea* creditului, împrumutului etc. Cele din urmă relații sociale sunt lezate prin săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art.239 CP RM, *i.e.* atunci când sunt încălcate regulile *de acordare* a creditului, împrumutului etc.

Întrucât obiectul protecției penale este opus faptei infracționale, considerăm necesar ca la determinarea obiectului juridic principal al infracțiunilor prevă-

zute la art.238 CP RM, să se puncteze pe *ordinea legală* de obținere a creditului, a împrumutului, a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare.

De lege lata, în postura de obiect juridic principal al infracțiunilor examinate apar relațiile sociale privitoare la ordinea legală de obținere a creditelor, a împrumuturilor, a despăgubirilor sau a indemnizațiilor de asigurare, apărute împotriva prezentării unor informații false. Totuși, considerăm cu neputință, ca prin obținerea prin înșelăciune a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare să se atenteze infracțional asupra relațiilor sociale privitoare la ordinea legală de obținere a acestor mijloace. În ipoteza dobândirii prin înșelăciune a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare făptuitorul, *de facto*, atentează asupra patrimoniului victimei drept valoare socială fundamentală.

Obiectul juridic secundar al infracțiunilor stipulate la art.238 CP RM reiese din conținutul obiectului juridic generic al infracțiunilor contra patrimoniului. Totuși, obiectul juridic secundar al acestor infracțiuni, deși derivă din relațiile sociale cu privire la patrimoniul persoanei, nu se poate suprapune cu cele din urmă relații sociale.

Nu relațiile sociale cu privire la patrimoniul victimei, ci relațiile sociale cu privire la *posesia* mijloacelor financiare reprezentând un credit, un împrumut, o despăgubire sau o indemnizație de asigurare, formează conținutul obiectului juridic secundar al infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM.

În cazul infracțiunii stipulate la alin.(1) art.238 CP RM obiectul protecției penale îl formează (i) relațiile sociale privitoare la ordinea legală de obținere a creditelor, a împrumuturilor, a despăgubirilor sau a indemnizațiilor de asigurare, apărute împotriva prezentării unor informații false și (ii) relațiile sociale cu privire la posesia, de către victimă, a mijloacelor financiare reprezentând un credit, un împrumut, o despăgubire sau o indemnizație de asigurare, *apărute împotriva cauzării unor daune în mărime mai mare sau egală cu 500 u.c.*

Iar în cazul infracțiunii prevăzute la alin.(2) art.238 CP RM obiectul protecției penale îl formează (i) relațiile sociale privitoare la ordinea legală de obținere a creditelor, a împrumuturilor, a despăgubirilor sau a indemnizațiilor de asigurare, apărute împotriva prezentării unor informații false și (ii) relațiile sociale cu privire la posesia, de către victimă, a mijloacelor financiare reprezentând un credit, un împrumut, o despăgubire sau o indemnizație de asigurare, *apărute împotriva cauzării unor daune în proporții deosebit de mari.*

Referințe bibliografice

1. Codul penal, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr.128-129, republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.72-74.
2. BRÎNZA, S. *Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005. 675 p. ISBN 9975-70-414-X
3. STATI, V. Infracțiunea de dobândire a creditului prin înșelăciune (art.238 C.pen. RM): noi tendințe și abordări. Partea I. În: *Revista Națională de Drept*, 2010, nr.12, p. 2-10. ISSN 2587-411X
4. STATI, V. Infracțiunile prevăzute la art.238 și 239 CP RM în lumina amendamentelor operate în Codul penal la 25.07.2014. În: *Revista Științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria „Științe sociale”*, 2015, nr.3(83), p. 205-224.
5. STATI, V. *Infracțiuni economice: note de curs. Ed. a 3-a, rev. și actualizată până la data de 1 mai 2019*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2019. 600 p. ISBN 978-9975-146-73-9
6. STATI, V. *Infracțiuni economice: note de curs. Ed. a 2-a, rev. și actualizată*. Chișinău: CEP USM, 2016. 622 p. ISBN 978-9975-71-807-3
7. STATI, V. *Infracțiuni economice: note de curs*. Chișinău: CEP USM, 2014. 530 p. ISBN 978-9975-71-520-1
8. BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol.II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1300 p. ISBN 978-9975-53-470-3

9. ШАЛЯПИНА, М. Ю. *Уголовно-правовые и криминологические проблемы противодействия кредитно-банковским преступлениям*. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Краснодар, 2015. 217 p.
10. БАЛЯБИН, В. Н., ВОРОНЦОВА, С. В. *Уголовно-правовое обеспечение безопасности банковского кредитования и проведения расчетов*. Москва: Проспект, 2016. 120 p. ISBN 978-5-392-19281-6
11. ФИНОГЕНОВА, О., В. *Уголовная ответственность за незаконное получение кредита и злостное уклонение от погашения кредиторской задолженности*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2003. 23 p.
12. PAVLIUC, G. *Obiectul juridic generic și obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute la art.349 din Codul penal. Partea I*. În: *Revista Națională de Drept*, 2015, nr.10, p. 56-64. ISSN 2587-411X
13. URSU, D. *Tortura, tratamentul inuman sau degradant: aspecte de drept penal material*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2017. 292 p. ISBN 978-9975-53-797-1
14. MUCHA, K. *Economic crime in the Polish legal system on the example of the crime of obtaining a bank credit by false pretenses*. În: *Annales Universitatis Apulensis, Series Jurisprudentia*, vol. 16, 2013, No.1, p. 120-132. ISSN 1454-4075
15. АЛЕШИНА-АЛЕКСЕЕВА, Е. Н. *Отграничение мошенничества в сфере кредитования (ст. 159¹ УК РФ) от незаконного получения кредита (ст. 176 УК РФ)*. În: *Вестник Санкт-Петербургского университета МВД России*, 2019, № 2 (82), p. 124-130. ISSN 2071-8284
16. АСЛАНЯН, Р. Г. *Информация как объект и средство совершения преступлений в сфере экономики: вопросы взаимосвязи*. În: *Вестник Краснодарского Университета МВД России*, 2016, № 1 (31), p. 48-52. ISSN 2073-1078
17. ШАЛЯПИНА, М. Ю. *Ответственности за незаконное получение кредита по Уголовному кодексу Российской Федерации*. În: *Общество и право*, 2014, № 2 (48), p. 124-128. ISSN 1727-4125
18. ТАТАЕВ, Э. К. *К вопросу об объекте незаконного получения кредита*. În: *Актуальные проблемы экономики и право*, 2009, № 3 (11), p. 143-147. ISSN 1993-047X
19. ТЮНИН, В. И. *Преступления в сфере экономической деятельности: учебно-практическое пособие*. Москва, 2012. 384 p.
20. АБРАМОВ, В. Ю. *Уголовно-правовые и криминологические проблемы борьбы с преступлениями в сфере банковского кредитования*. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 1998. 166 p.
21. АБДИРОВА, Г. А. *Использование специальных экономических (бухгалтерских) знаний при расследовании преступлений, совершаемых в сфере банковской деятельности (по уголовно процессуальному законодательству Республики Казахстан)*. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Челябинск, 2003. 200 p.
22. МОЙСИК, В. Р. *Проблеми кримінальної відповідальності за шахрайство з фінансовими ресурсами*. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Київ, 2002. 17 p.
23. БАЙДА, А., СКЛЕЗЬ, О. *Особенности квалификации злочинів за статтею 222 Кримінального Кодексу України «Шахрайство з фінансовими ресурсами»*. În: *Підприємництво господарство і право*, 2020, №5, p.221-226. ISSN 2663-5321
24. ДУТРИЧИЛОВА, Д. М. *Преступления в сфере кредитно-банковской деятельности: Общая характеристика и вопросы квалификации*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2005. 32 p.
25. ПАШИНЦЕВА, У. В. *Уголовно-правовая охрана банковского кредитования*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2009. 22 p.
26. ГАМЗА, В. А., ТКАЧУК, И. Б. *Безопасность коммерческого банка: организационно-правовые и криминологические проблемы*. Москва: Изд-ль Шумилова И.И., 2002. 251 p. ISBN 5-89784-055-5
27. *Legea Republicii Moldova pentru modificarea și completarea unor acte legislative*, nr.180 din 25.07.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr.238-246.
28. ШАДРИНА, О. В. *Уголовная ответственность*

за преступления в банковской-кредитной сфере по уголовному праву Российской Федерации. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Москва, 2008. 23 p.

29. ГУДКОВ, С. В. *Уголовно-правовая оценка посягательств на кредитные отношения*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Омск, 2008. 20 p.

30. МАРКИЗОВ, Р. В. *Ответственность за преступления в сфере кредитных отношений по уголовному праву России*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Казань, 2003. 26 p.

31. КОСТЮЧЕНКО, М. А. *Кредитные преступления (ст.ст. 176, 177 УК РФ): характеристика и предупреждение*. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Иркутск, 2020. 253 p.

32. БУЛЫЧЕВ, Е. Н. Особенности уголовной ответственности за незаконное получение кредита (ст. 176 УК РФ) и ее соответствие конституционному принципу равной защиты всех форм собственности. În: *Евразийская Адвокатура*, 2018, № 6 (37), p. 56-59. ISSN 2304-9839

33. ФЕДОРОВ, И. З. et al. Спорные аспекты современной теоретико-правовой модели состава мошенничества в сфере кредитования. În: *Вестник Российского университета кооперации*, 2018, № 2 (32), p. 138-144. ISSN 2227-4383

34. СУЛТАНОВА, Н. А. *Уголовно-правовое противодействие преступлениям в сфере кредитования*. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Грозный, 2020. 204 p.

35. ЗОЛОТОВА, Н. М. *Преступления в сфере кредитования*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2008. 28 p.

36. PRODAN, S. *Răspunderea penală pentru infracțiunile legate de creditare*. Chișinău: CEP USM, 2011. 294 p. ISBN 978-9975-71-187-6

37. Sentința Judecătorei Cahul, sediul Central din 09 octombrie 2020. Dosarul nr.1-24/2017. [citată 10.12.2022]. Disponibil: https://jch.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/04787731-b512-4846-af9f-bd5983255c9b

38. СТЕПАНОВА, В. В. К вопросу о толковании понятия «Преступление в сфере банковской деятельности». În: *Вектор науки ТГУ, Серия: Юридические науки*, 2014. №2(17), p. 115-117. ISSN 2220-7457

39. STRATAN, A. Natura obiectului în cadrul infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria „Științe sociale”*, 2020, nr.8(138), p.163-168. ISSN 1814-3199

40. Legea Republicii Moldova pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova, nr.277 din 18.12.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.41-44.

41. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 28 mai 2015. Dosarul nr.1a-197/2015. Dosarul nr.1-24/2017. [citată 10.12.2022]. Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/f548fa0f-3a1b-e511-b888-005056a5d154

42. СЕЛЯМИН, А. А. Понятие и общая уголовно-правовая характеристика преступлений в сфере кредитования по Уголовному кодексу Российской Федерации. În: *Вестник Челябинского государственного университета*, 2015, № 17 (372), p. 155-162. ISSN 1994-2796

43. АСЛАНЯН, Р. Г. Информация как объект и средство совершения преступлений в сфере экономики: вопросы взаимосвязи. În: *Вестник Краснодарского Университета МВД России*, 2016, № 1 (31), p. 48-52. ISSN 2073-1078